

הדף היומי

עלון יומי ללומדי הדף היומי י"ל ע"י "מדרשית הדף היומי פ"ח"

מסכת בבא בתרא - דף נה

!!! מקום זה מיועד להנצחה !!!

עיונים על הדף

בגדר רשות הרבים מן התורה.

בדברי הגמ' אנו לומדים הלכות חילוק רשויות לגבי חיוב חטאת במוציא מרשות הרבים ליחיד, ונחלקו האמוראים מה ההגדרה בחילוק רשות ובצירוף שיעור ההוצאה לגבי החיוב. נלבן בקצרה את היסודות שכבר זכרנו בהם במסכת שבת ועירובין בכמה מקומות.

איסור הוצאה מדאורייתא ומדרבנן

אב מלאכה של מלאכת "הוצאה" שאסור להוציא מרשות היחיד לרשות הרבים. כדברי הגמ' בשבת פרק הזורק (צ, ב) שנאמר "ויצו משה ויעבירו קול במחנה" וכו' משה היכן היה יתיב במחנה לוויה ומחנה לוויה רשות הרבים הואי וקאמר לישראל לא תפיקו ותיתו מרה"י דידכו לרה"ה.

כתבאר בתוס' ריש פ"ק דשבת (ב, א ד"ה פטו) וכן בדבריהם בפרק הזורק (צ, ב ד"ה הוצאה) מלאכת הוצאה היא מלאכה גרועה, היות בעצם הדבר לא השתנה מאומה אלא רק מקומו השתנה. לכן במלאכה זו מה שנאמר במפורש שנעשה במשכן מוגדר הוא למלאכה, מה שלא נאמר במפורש שהיה אולם בודאי היה במשכן וילפי' מקראי מוגדר כתולדה ולא דמי לשאר מלאכות דמדמין את צורת המלאכה וכו' במלאכה זו אין לך בו אלא חידושו לפי שמלאכה גרועה היא.

ולכן אמרו בפרק הזורק (צ, ב) ש"הוצאה" מרשות היחיד לרשות הרבים היא אב מלאכה. ואילו "הכנסה" מרשות הרבים לרשות היחיד הוי תולדה. והכנסה מרשות הרבים לרשות היחיד, היתה כאשר העלו את הקרשים מהקרקע המוגדרת כרשות הרבים לעגלות שהיו רשות היחיד מחמת שהיו גבוהין עשר ורחבים יותר מארבע (שבת מט, ב).

ולפי"ז תמהה הכס"מ על הרמב"ם (פ"ב ה"ח מהל' שבת) שכתב שהוצאה והכנסה תרווייהו הוי מלאכה ובגמ' הנזכרת בפרק הזורק מבואר להדיא דהכנסה הוי תולדה. וכבר עמד בזה הרשב"א ריש פ"ק דשבת.

בסוגיא הנ"ל בהזורק (צ, ב) אמרו המעביר ד' אמות ברשות הרבים חייב ולמדו שם דלרבי יהודה פשיטא ליה שהמעביר ד' אמות ברה"ר חייב ולכן נהרג מקושש. ולמדו שצורת האיסור במעביר ד' אמות ברשות הרבים היא כעין הוצאה מרשות לרשות דבעינן עקירה והנחה.

נחלקו הראשונים, האם העברה של חפץ ד' אמות ברה"ר מוגדר לאב מלאכה או לתולדה. דעת התוס' הנזכר ריש פ"ק דשבת וכן ברשב"א בפרק הזורק שהעברה היא תולדה. ואילו דעת הר"ן (פרק כלל גדול דף עג, א) וכן בבעל המאור (ריש הזורק) למדו דהעברה הוי מלאכה והיא גופא הוצאה. משום שד' אמות של אדם ברה"ר קנייות לו וקונות לו ודמיה לרשותו, ממילא כאשר מוציא חפץ מחוץ לד' אמותיו ולא שנא ע"י העברה או זריקה הרי זה כמוציא מרשות היחיד לרשות הרבים, זה גופא אב המלאכה במלאכת הוצאה.

התבאר לן ברש"י (עירובין ב, א ד"ה מבי) שכל מקום הדומה לרשות הרבים חששו חז"ל וגזרו על ב' האיסורים הנזכרים. גזרו על הוצאה מרשות לרשות ולכן אסור להוציא ולהכניס מבית לחצר אף ששניהם מדין תורה רה"ו אולם כיון דדמי לב' רשויות גזרו עליהם. וכן גזרו על הטלטול במבוי ד' אמות כאיסור העברה ברה"ר. אא"כ נתקן את המבוי ע"י הלכות תקינו המבוי.

מהם התנאים של רשות הרבים מהתורה?

כתב רש"י בעירובין (ו, א ד"ה ר"ה) וז"ל מה שמע רחב טז' אמה ועיר שמצויין בה שישם ריבוא ואין בה חומה (א) שהיה ר"ה שלה מכוון משער לשער שיהא מפולש דומה לדגלי מדבר. עכ"ל. לפום ריהטא מתבאר ברש"י ד' תנאים שכאשר נתקיימו הם המקום הוא רשות הרבים דאורייתא א'. טז' אמה ברוחבו. ב'. מצויים בה שישם ריבוא. ג'. אין חומה. ד'. שהיה שעריה מפולשים. ולפי הגירסא שמחוק את המילה "אף" בדברי רש"י יש ג' תנאים שמה שאין חומה זה יוצר פילוש בעיר. בגמ' בשבת בדף ה': ובדף צח'. מבואר עוד תנאי בהגדרת רשות הרבים והוא שלא יהיה מקורה.

מצויין בה ס' ריבוא.

מהיכן המקור לתנאי זה של רשות הרבים שצריך הוא ס' ריבוא. לשון הרמב"ן עירובין (ט, א) "וזה הענין בכמה מקומות פירש אותה שאין רשות הרבים גמורה אלא בעיר שיש בה ששים ריבוא ולא ידענו מנין לו לרש"י כן שלא הזכיר בתלמוד בשום מקום אבל בהלכות גדולות נפטר מאכ. והרי הדבר תלוי באילנות גדולים. עכ"ל.

הקשה ר"ת (שם ו, א תוד"ה כיצד) הרי מבואר שאת דין רשות הרבים למדנו מעגלות שהיו במדבר ששימשו לצורך המשכן וכתוב בפרק הזורק בשבת שמתחת העגלות וביניהם המקום היה מוגדר לרשות הרבים, והרי מתחת העגלות לא היו שישם ריבוא. ואמר ר"י בכ"ז בדרך הזאת היו שישם ריבוא.

עוד הוקש' לתוס' הרי בסה"כ היו נשים וב"ז והמספר הגיע לפי חשבון לכמה מיליונים. (ס' ריבוא זה תמיל כ' עד ס' בברים. באותו שיעור בערך יש נשים כמ"כ מעל ס' וכמ"כ מחמת ס') אומרים תוס' שלמדו ממשכן את המספרים הכתובים. כתב

הרש"ש אם לומדים מהמספרים הכתובים אז גם ס' ריבוא לכאורה לא מדויק. שהרי כתוב 603,550!!!

בתוס' רבינו פרץ מנח הקושיה שהרי מספר בני"י במדבר בסה"כ היה הרבה יותר משישים ריבוא, נקט שההגדרה של רשות הרבים היא לפי טז' אמה.

אומר המשכנות יעקב (ס' קכא) המקור הוא מדברי משה לבני"י בהזרת לאו דהוצאה כפי הנאמר בפרק הזורק (צ, ב) "ויצו משה ויעבירו קול במחנה וכו' משה היכן היה יתיב במחנה לוויה ומחנה לוויה רשות הרבים הואי וקאמר לישראל לא תפיקו ותיתו מרה"י דידכו לרה"ה." עכ"ל הש"ס. מבואר מהגמ' שמשם רבינו ישב במחנה לוויה ואמר לבני"י שלא יבואו למחנה לוויה כי שם הוא רשות הרבים. לכאורה נראה שדוקא מחנה לוויה, מקום מושבו של משה היה רשות הרבים, מדוע לא שאר המקומות.

אומר המשכנות יעקב, היות והיו העם מביאים את תרומת המשכן מהבוקר עד הערב והיו מצויין אצל משה ס' ריבוא. וזהו המקור שרה"ר מוגדר למקום של ס' ריבוא. ונוקט שממילא לק"מ קושיית התוס' דערב רב לא נתנו למשכן, שלא קיבלו מהם, וקטנים מנין להם לתת, ואף נשים לא הגיעו. רק אנשים והם היו ס' ריבוא.

נושא היום: קנין מגוי, דינא דמלכותא. חילוק רשות לגבי נכסי הגר, פאה, טומאה, שבת וגט.

רב הונא קנה קרקע מגוי, בא ישראל אחר וחסר בה מעט, והחזיק ר"נ את הקרקע בידו של המחזיק. **אמר ר"ה**, אם פסקת כדברי שמואל, **אף** פסק שקנה רק מקום מכושו בלבד ולא את כל הקרקע. **אמר לו ר"ה**, בנידון הזה פוסקים כפי שאתה אמרת בשם רב שקונה את כל השדה. **ושלח רב הונא בר אבין שפוסקים כשמואל**, שאם נתן מעות לגוי ובא אחר והחזיק, מועיל. **וכן** פסקו רבי אבין ורבי אילעא וכל רבותינו.

אמר רבה ג' הלכות אמר לי **עוקבן בר נחמיה** שהיה ראש הגולה, בשם שמואל, **א** דינא דמלכותא דינא. **ב** חזקה מועילה לפרטיים לאחר 40 שנה. **ג** עשירים שנטלו את הקרקע מחמת שלא שילמו עליה מס, קונים את הקרקע, **אבל** זה דווקא באופן שלא שילמו ארנונה, **אולם** אם לא שילמו מס גולגולת אין להם תפיסה בקרקע, כיון שהמס מוטל על ראשו של האדם ולא על קרקעו. **אמר רב הונא בריה דרב יהושע** כל דבר משתעבד למס גולגולת אפילו שעורים תלושים שבכדו. **אמר רב אשי**, אמר הונא בר נתן הקרקע התקשה להלכה זו, שהרי אם הכל משועבד למלכות, ומת האבן שלא שילם את המס, **הרי** לא יקבל הבכור פי שניים כיון שאין הבכור מקבל בראוי, היינו דבר עתידי שיהיה, **וכיון** שעדיין לא שילמו אין זה מוחזק לתפוסת הבית אלא משועבד. **אמר לו**, שהרי אף במס על הקרקע תשאל אותה קושיא, והביאור שיש חלק בכורה בכ"ה ששהא שילם את המיסים.

אמר רב אשי שאמר הונא בר נתן ששאל את הסופרים **בבית דינו של רבא**, ואמרו שפסקה הלכה כרב הונא בריה דרב יהושע שהכל משתעבד למס גולגולת, **ואין** כך ההלכה ומה שאמרו כן רצו לקיים את השטרות שכתבו לעבדי המלך שמכרו את הקרקעות של אנשים שלא שילמו את המס.

אמר רב אשי אדם בטל ממלאכה, צריך להשתתף במס המוטל על בני העיר, וזה דווקא באופן שלא שילם מחמת שבני העיר חיפו עליו. **אולם** אם דילגו עליו בבגיה, הרי היה לו סעיטת דשמיא ואין צריך לשלם.

אמר רב אשי מיצר ופרחי חצב, הם מהווים הפסק בנכסי הגר, שאם קנה צד אחד לא קנה את השדה השניה. **אולם** לא מהווים הפסק לגבי דיני טומאה והלכות פאה. כפי שלמדנו, **שהדברים המפסיקים בין השדות לגבי פאה**, נחל, שלולית, דרך הרבים, דרך היחיד, שביל הרבים, שביל היחיד הקבוע בין בימות החמה בין בימות הגשמים.

לגבי טומאה למדו, אדם שנכנס לבקעה בימות הגשמים, וידוע שיש בשדה אחת טומאה ולא ידע להיכן נכנס, **לדעת ר"א**, טהור. **לדעת רבנן**, טמא. **שיטת ר"א**, ספק ביאה טהור, כיון שיש כאן ב' ספקות האם נכנס לשדה שיש בה טומאה, אף אם נכנס שמא לא האהיל על הטומאה. ספק מעט, טמא, היות ויש כאן ספק אחד ובו אנו נוקטים שטמא. **ובנידון** של טומאה, אם יש בין ב' שדות חצב או מיצר, כאשר אנו אומרים שלא מחלק לגבי טומאה, **א"כ** יהיה מוגדר כספק מעט, ולא כספק ביאה.

לגבי שבת מיצר וחצב אינם מהווים חילוק רשויות, **אולם דעת רבא** שאף לגבי שבת מהווים הם חילוק רשויות. למדנו בהלכות שבת, אם הוציא שיעור של חצי גרוגרת לרשות הרבים, אח"כ הוציא עוד חצי גרוגרת, **בחוסר** ידיעה שהיום שבת, חייב. אם בין ההוצאות נודע לו שהיום שבת, פטור שהרי אין צירוף לב' החצאים. **שיטת רבי יוסי** אם הוציא בהלכות אחד לרשות אחת יתחייב, **אולם** אם הוציא לב' רשויות פטור.

בדעת רבי יוסי נפטר כאשר היו ב' רשויות, **שיטת רבא**, שאם היה רשות היחיד בין ב' רשות הרבים, פעם הוציא לזה ופעם הוציא לזה, כיון שהרשות שבאמצע מן התורה מוגדרת לרשות", יש כאן חילוק מעשים ולא יתחייב, **אולם** אם ביניהם היה כרמלית, יתחייב. **לדעת אבין**, אף אם יש כרמלית יהיה פטור, אבל אם הב' רשויות נחלקות מחמת חתיכת עץ או עמוד, חייב רבי יוסי שזה לא מוגדר כחילוק. **לדעת רבא**, אף שיש חתיכת עץ וכד' זה מהווה חילוק רשויות ולרבי יוסי פטור. **וזה כאמור שיטת רבא** שאף חצב מהווה חילוק רשויות לגבי שבת. **ורבא לשיטתו** שאמר שרשות שבת כרשות גיטין, שאם זרק לה גט והשאל לה מקום לזכות בו, ונפל הגט על חתיכת עץ, לא מגורשת כיון שהשאל לה את הקרקע ולא את חילוקי הרשויות.